

Risikovurdering for BOTs turvirksomhet

Foreningen har utviklet denne risikovurderingen som følge av lover og forskrifter som gjelder turvirksomheten vår, og fordi BOT har et ønske om at sikkerheten på fellesturene skal være best mulig til enhver tid. Dokumentet beskriver *risiko og forebyggende tiltak*. Turvirksomhet har til felles med andre aktiviteter (f eks vegtrafikk) at risiko ikke kan fjernes helt, men at den kan reduseres til en *akseptabel rest-risiko* ved *systematiske langsiktige og kortsiktige forberedelser*.

Risikovurderingen er todelt og beskriver tiltak *foreningen* og *turlederne* bør gjennomføre for å gjøre fellesturene så trygge som mulig. Del 1 gjelder både styret, turkomiteen, turlagene og turgruppene. Del 2 er en generell vurdering for turlederne. Risikovurderingen kommer i tillegg til turlederhåndboka, fjellvetreglene samt BOTs retningslinjer for turvirksomheten. Alle disse dokumentene er hjelpemidler til utdanning og kompetansebygging av våre turledere. Risikovurderingen er tredelt og noe endret siden forrige utgave av dette skjemaet, siden BOT nå har gått over til å følge DNTs risikovurdering. Se eksempler på den til sist i dokumentet.

Risiko = sannsynlighet x konsekvens. Vi må legge inn mest innsats der både sannsynlighet og konsekvens er stor/middels. Avkryssingen i del 1 må ikke leses som eneste alternativ/mulighet, men som BOTs generelle vurdering av turprogrammet som helhet uten at årstid, værmelding, gruppens erfaring etc. på de enkelte turer har blitt tatt hensyn til. Dette dokumentet behandler enkeltrisiko når den opptrer alene. En ulykke er ofte et resultat av sammenfallende omstendigheter, noe turlederne alltid må ha øye for.

Risikovurderingen slik den foreligger nå dekker ikke brevandring, grotting og klatring, og er mangelfull for krevende tindebestigninger. Den dekker heller ikke risikofylte tilleggsaktiviteter som f eks skihopping, lek, tilberedning av selvplukket sopp ol. Turlederne må alltid regulere hva som skal foregå på turene, og beherske sikkerheten ved en aktivitet eller avbryte den. Ingen dokumenter kan erstatte *turlederens erfaring og sunne vurdering*, men de kan øke bevisstheten og bidra til at tiltak treffes i tide.

Dette skal være et levende dokument, med turkomiteen som saksbehandler og BOTs styre som vedtaksansvarlig.

Bodø, 28. januar 2018

Ann-Elisabeth Szell / Styreleder

Berit Irgens / Daglig leder

John Tore Pedersen / Leder i turkomiteen

Del 1: BOT (Styret, Turkomiteen, Lokallag og Turgrupper)

Risikomomenter	Sannsynlighet			Konsekvens			Tiltak og merknad
	Stor	Middels	Liten	Farlig / dødelig	Skade	Ubehag / frykt	
Turdeltaker(e) misforstår turens utfordringer / takler ikke turen.	X					X	<p>BOTs tiltak: Påser at turprogrammene har riktig informasjon om turenes utfordringer samt klassifisering målt i stjerner (*-****). Eksempel på detaljert turbeskrivelse ligger på www.bot.no/turleder. BOT stiller krav om påmelding til overnattings- og spesielt krevende turer.</p> <p>Merknad: Riktig forhåndsinformasjon reduserer risiko for mange forskjellige typer hendelser og ubehag.</p>
Tap av kontroll med geografisk posisjon Herunder situasjoner med dårlig vær/ mørke/ redusert sikt.	X					X	<p>BOTs tiltak: Turlederutdanning (hvor orientering er i fokus) gjøres obligatorisk på sikt, og andelen turledere uten kurs reduseres gradvis. BOT har i dag egne kvalifiserte kursholdere som kan holde turlederkurs. Nye turledere ”trenes” sammen med erfarne. Kurs i orientering og bruk av GPS tilbys turledere med jevne mellomrom. Bruk av mobil med offline turkart (som alle turgåere i dag kan ha i lomma) bør på slike kurs gjøres kjent. GPS gjøres tilgjengelig for turledere og dugnadsledere.</p> <p>Merknad: Konsekvenser kan bli store/farlige når kombinert med lite klær og annet utstyr, skredfare eller farlig terreng. Nødbivuakk inngår i turlederhåndboka og på turlederkurs.</p>

Risikomomenter	Sannsynlighet			Konsekvens			Tiltak og merknad
Snøskred			X	X			<p>BOTs tiltak: Informasjon om skredvurdering gjøres tilgjengelig på nett igjennom varsom.no (som har både snøskredvarsling og snøskredskole på sin side). Nødvendig utstyr er tilgjengelig for utlån på fellesturer. BOT tilbyr egne skredkurs med jevne mellomrom.</p> <p>Merknad: Hovedstrategi er å UNNGÅ skredfarlige områder. Skred er tema i vinterturlederkurs og på turledermøter. Saltfjellkartet er skredmerket.</p>
Vann- og isulykker. Herunder fall i elv/sjø fra bredden eller gjennom sviktende is.			X		X		<p>BOTs tiltak: Informasjon om isforhold gjøres tilgjengelig på nett igjennom varsom.no (som har både is-skole og is-observasjoner på sin side) og Statskog Fjelltjenesten sine observasjoner.</p> <p>Merknad: Vann / elv / is og opplæring i kontroll av is, bør inn i turlederkurs og som tema på turledermøter. Regulerte vann er merket på kart. Vann- og isulykker kan være dødelige, men sannsynligheten for slike ulykker er forholdsvis liten.</p>
Væroverraskelser Herunder endring av sikt/føre og mulighet til å ta seg fram.	X					X	<p>BOTs tiltak: Ha oppdaterte Retningslinjer for turledere på bot.no/turleder BOTs hytter er lagt inn som stedsnavn på yr.no. Link til yr.no fra BOTs sider. Gjøre direktenummer til værtjenesten tilgjengelig for turlederne.</p> <p>Merknad: Kombinert med andre risikoer kan væroverraskelser få farlige konsekvenser. Temaet "Væroverraskelser" bør inngå i turlederutdanningen.</p>

Risikomomenter	Sannsynlighet			Konsekvens			Tiltak og merknad
Fallulykker Fall fra topper, skrenter, stup, skavler etc.			X		X		BOTs tiltak: Nødvendig utstyr er tilgjengelig for utlån på fellesturer. Merknad: Rutevalg og risiko forbundet med bratt terreng og snøskavler kan inngå som tema på turleder møter. Fallulykker kan være dødelige, men sannsynligheten for slike ulykker er liten.
Ukontrollert utglidning/rutsjing fra snøfelt Gjelder uansett årstid i bratt terreng på glatte snø- og ispartier i fjellet		X			X		BOTs tiltak: Øke bevisstgjøringen blant turlederne, bl.a. gjennom denne risikoanalysen. Kan inngå som sikkerhetstema på turleder møte. Merknad: Dette er den hyppigste årsaken til ulykker på fjellturer!
Deltaker truffet av stein som raser ut		X			X		BOTs tiltak: Hjelm er tilgjengelig for utlån på turer, og anbefales brukt i utsatt terreng. Merknad: Opplæring i bevegelsesmønster i bratt ur kan inngå som tema på turleder møter.
Brann Hytte, telt, lyng, skog			X	X			BOTs tiltak: Brannsikkerhet på hyttene er et tema i sommerturlederkurs og på turledersamlinger. BOT har sikringshytter i høyfjellet. BOT har laget retningslinjer for å redusere brannrisiko på fellesturer. Denne bør gjøres tilgjengelig for alle ved å henges opp på alle hytter. Sørge for at vaselinkompress eller brannsalve inngår i førstehjelpsutstyret. Utløpsdato må følges på alt førstehjelpsutstyr.

Risikomomenter	Sannsynlighet			Konsekvens			Tiltak og merknad
							<p>Merknad: Brannskader inngår i førstehjelpsutdanning. Brann kan ha alvorlige følgerisikoer ved vinter/krevende værforhold og/eller lang avstand til hus/hytte/hjelp.</p>
<p>Trafikkulykke</p> <p>Bilulykke, sykkelulykker, fotgjengerulykker, kryssing av vei og jernbane</p>			X	X			<p>BOTs tiltak: Fremmer bruk av kollektivtrafikk (buss, tog), bl.a. fordi slitne turdeltakere kan bli dårlige sjåførere.</p>
<p>Alvorlig helsesvikt/skade hos deltaker</p> <p>Hjertesvikt, slag, besvimelse, sjokk, forgiftning, hode- nakke-rygg, pustebesvær, epilepsi, nedkjøling/hypotermi</p>			X	X			<p>BOTs tiltak: BOT kan vurdere å holde førstehjelpskurs når det er interesse for dette. Flere tidligere kurs har blitt avlyst grunnet manglende interesse. Ulykkesbehandling (med noe førstehjelp) inngår ofte som tema på turledersamlinger. Følgende informasjon er tilgjengelig på www.bot.no/turleder : - Orientering om hypotermi (nedkjøling) inkludert <i>førstehjelp</i> - Oppdaterte sjekklister for turledere - Rutiner ved ulykke</p> <p>Merknad: God forhåndsinfo om turer kan forhindre enkelte helsesviktsituasjoner.</p>
<p>Ulykke med båt, kano eller kajakk</p>			X	X			<p>BOTs tiltak: BOTs fartøy holdes i god stand og er tilfredsstillende utstyrt. Brukerne har adgang til redningsvester. Regler for bruk av fartøyene er oppslått/kjent.</p> <p>Merknad: Ved turer som arrangeres i samarbeid med f eks Kystlaget, er det normalt båteier/operatør som er ansvarlig for sikkerheten. Alminnelige sjøvettsregler gjelder.</p>

Risikomomenter	Sannsynlighet			Konsekvens			Tiltak og merknad
Deltaker / deler av gruppen på avveie	X					X	<p>BOTs tiltak: BOTs turer skal som hovedregel ha to turledere. "Vilkår for deltakelse" (som bl.a. inneholder turdeltakers ansvar) må leses av deltakere ved påmelding til turer.</p> <p>Merknad: Avtaler kan gjøres mellom turleder og deltaker om at en eller flere f eks returnerer til sivilisasjonen. Håndtering av situasjoner der gruppen deles eller deltakere kommer på avveie har sentral plass i turlederutdanningen.</p>
<p>Alminnelige skader:</p> <p>Kutt/risp/sår, slagskade, brudd, overtråkk, gnagsår, solforbrenning, snøblindhet, heteslag, uttørring, insektsplager, flåttbitt</p>	X				X		<p>BOTs tiltak: Førstehjelpsutstyr stilles til disposisjon for turlederne. Ulykkeshåndtering er tema på turledersamlinger. Påser at turlederne sender inn detaljert turbeskrivelse som inneholder viktig utstyrsinformasjon som solbriller, solfaktor, insektmiddel og andre ting som kan være lette å glemme.</p>
Deltaker i psykisk ubalanse		X				X	<p>BOTs tiltak: Bevisstgjør muligheten blant turlederne. Psykisk helse kan være et tema på turledersamlinger.</p>
Aggressive dyr		X				X	<p>BOTs tiltak: Bevisstgjør muligheten blant turlederne.</p>

Oppsummering av BOTs tiltak: BOT satser på *informasjon, kompetanse og sikkerhetsutstyr* for å redusere risiko på fellesturer. I tillegg har BOT systematisert HMS-arbeidet, herunder ulykkeshåndtering. Turrappoterer er satt i system for å avdekke hendelser/ uregelmessigheter og ytterligere risikoer forbundet med fellesturprogrammet. Ved ulykker / nestenulykker vil BOT undersøke årsakssammenhenger for å forbedre eget sikkerhetsopplegg ytterligere. Sikkerhet inngår i BOTs årsmelding til årsmøtet. Turkomiteen har ansvar for jevnlig oppdateringer av risikovurderingen. Forslag om større endringer skal godkjennes av styret.

BOT gjennomfører følgende generelle tiltak som demper alle risikomomentene som tas opp i den videre analysen:

- Fokus på sikkerhet i dokumentene Sjekkliste for sommerturlederen og Sjekkliste for vinterturlederen, inklusivt det å vurdere om risikonivå krever at tur avlyses eller avbrytes.
- Få flest mulig turledere gjennom turlederutdanning, og kreve alminnelig tur-/ledererfaring for de som enda ikke er utdannet.
- BOTs satellitt-telefon/nødpeilesender tilbys turledere på krevende turer.
- Legge til rette for utlån av førstehjelpsutstyr, GPS, samband mellom turlederne, vindsekk, hjelmer og annet nødvendig utstyr.
- Arrangere årlige turledermøter og praktiske turledersamlinger hvor ulike sikkerhetsrelaterte tema drøftes/gjennomgås.

		Konsekvens		
		Frykt/ubehag	Middels/Skade	Farlig/dødelig
Sannsynlighet	Stor	Deltaker misforstår turens utfordringer Tap av kontroll med geografisk posisjon Væroverraskelser Deltaker/deler av gruppen på avveie	Alminnelige skader Forfrysning/Nedkjøing	
	Middels	Deltaker i psykisk ubalanse	Vann /is ulykke Fallulykker Ukontrollert utgidning fra snøfelt Deltaker truffet av stein som raser ut	
	Liten		Agressive dyr	Snøskred Brann Alvorlig helsesvikt hos deltaker Ulykke med båt, kano eller kajakk Trafikkulykke

Denne matrisen oppsummerer BOTs generelle vurdering av de ulike risikomomentene.

Del 2 Turledernes tiltak

Risikomomenter	Generelle tiltak
<p>Turdeltaker(e) misforstår turens utfordringer / takler ikke turen.</p>	<p>Turens utfordringsnivå beskrives nøye i turbeskrivelsen (avstand, høydeforskjeller, gangtid, klima etc.). Beskriv krav til form, utstyr, ferdigheter og erfaringsnivå. Eksempel på detaljert turbeskrivelse ligger på www.bot.no/turleder. Klassifiser turen i stjerner (*-****).</p> <p>Turlederen sender inn turbeskrivelse til fastsatt dato før tursesongen.</p> <p>Ved overnattingsturer og andre krevende turer bør turlederen snakke med hver enkelt deltaker før turen. Avvis deltakere som antas å ikke kunne takle turen, enten det er pga manglende erfaring, fysisk form eller mangelfullt utstyr.</p>
<p>Tap av kontroll med geografisk posisjon/Feilet orientering</p> <p>Herunder situasjoner med dårlig vær/ mørke/ redusert sikt.</p>	<p>Turleder bør normalt være godt kjent langs ruten/i terrenget som turen går i.</p> <p>Merk terrengfarer og utfordrende strekninger på eget kart i forkant. Gjerne orienter/diskuter dette med deltakerne.</p> <p>Kart, kompass, kartmappe og evt. GPS medbringes. Hvis ikke GPS tas med bør mobiltelefon med offline turkart, helst med turens rute inntegnet, medbringes.</p> <p>Kompassmarsj og evt. GPS-marsj er forberedt.</p> <p>Hodelykt medbringes (unntak for juni-juli).</p> <p>Husk reservebatterier til alt elektrisk, oppladet powerbank til mobiltelefon.</p>
<p>Snøskred</p>	<p>Skredfaren vurderes <u>før</u> turen starter. Bruk varsom.no sin flotte skredtjeneste.</p> <p>Ruten planlegges <u>rundt / vekk</u> fra skredfarlige områder.</p> <p>Bruk skredmerking på kart hvis tilgjengelig.</p> <p>Kontakt om mulig fjellfolk/samer/oppsyn og andre som har god historikk på skred i området.</p> <p>Ta evt. snøprofil underveis. <u>Avlys eller snu</u> heller enn å gå inn i et skredfarlig terreng; tvil er nok.</p> <p>Følg rygg – vær trygg, unngå hellinger på ca 30 grader og brattere. Vær obs på utløpssoner!</p> <p>På topturer i skredutsatt terreng bør skredsøkere, søkestenger og spader medbringes. Dette kan lånes på kontoret.</p> <p>DNT Fjellsport Bodø har utvidede tiltak som er tilpasset sine turers risikograd.</p>

<p>Vann- og isulykker</p> <p>Herunder fall i elv/sjø fra bredden eller gjennom sviktende is.</p>	<p>God lokalkjennskap anbefales og ruteplanlegging kreves (i form av detaljert turbeskrivelse). Ved islagt vann: Unngå/omgå farlige steder som innløp og utløp, rundt brygger og lignende, utenfor odder og trange sund (strøm i vannet), ved grunner der det vokser siv og ved kant til åpent vann/råker/revner.</p> <p>Legg turen utenom regulerte vann med mindre isen er bekreftet god, evt. kontakt vassdragsmyndighetene/ fjelltjenesten/ lokalkjente.</p> <p>Medbring nødvendig utstyr for å sjekke istykkelsen, og sjekk isen flere ganger på vei ut dersom vann man er usikker på må forseres (5 cm tykk is bærer vanligvis en person, men nyisen bør over et større område være 10 cm tykk).</p> <p>Hvis turleder er generelt usikker på isforhold og hvordan sjekke isen, bør turleder ikke ha en slik tur med i turprogrammet.</p> <p>Avlys turen hvis det er stor usikkerhet rundt isforholdene når turen skal gjennomføres.</p> <p>Ved skøyteturer: husk nødvendig sikkerhetsutstyr slik som ispigger og kasteline. BOT bør ha dette tilgjengelig til utlån, og da gjerne flere ispigger slik at turleder kan ta med til deltakere som ikke har dette.</p> <p>Ved vading: Tau/sikringsutstyr reduserer risiko hvis riktig brukt.</p>
<p>Fallulykker</p> <p>Fall fra topper, skrenter, stup, skavler etc. Med eller uten glatt underlag.</p>	<p>God lokalkjennskap anbefales og ruteplanlegging kreves (i form av detaljert turbeskrivelse). Instruer deltakerne før de ankommer områder/steder der opptreden har betydning.</p> <p>Unngå farer/snu hvis fallrisikoen blir for stor.</p> <p>Hold gruppen samlet når dårlig/ingen sikt kombineres med bratt terreng eller område med mye snøskavler.</p>
<p>Ukontrollert utglidning/rutsjing fra snøfelt</p> <p>Gjelder uansett årstid i bratt terreng på glatte snø- og ispartier i fjellet</p>	<p>Det ligger snøfelt i høyfjellet hele året.</p> <p>Gå ikke ut på snøfelt i hellinger der du ikke kan se hele utløpet.</p> <p>Unngå snøfelt som fører utfor stup og som ender bratt ned i steinur.</p> <p>Vær også obs ved inngang og utgang av snøfelt hvor snøen ofte er av dårlig kvalitet og det kan være fare for å falle gjennom hele snølaget.</p> <p>Dette er den hyppigste årsaken til ulykker på fjellturer!</p>
<p>Brann</p> <p>Hytte, telt, lyng, skog</p>	<p>Turleder setter seg inn i branninstruks på hyttene og kontrollerer hytta før nattero og når hytte/ild forlates.</p> <p>Turdeltakere påminnes brannsikkerhet ved bruk av bål, primus, stormkjøkken etc.</p> <p>Slokkevann gjøres klart til bruk før opptenning hvis mulig.</p> <p>Ha med brannsalve eller vaselinkompress i førstehjelpsakene.</p>

<p>Deltaker truffet av stein som raser ut</p>	<p>Pålegg deltakere å bruke hjelm dersom turen legges i bratt ur der det er stor fare for at stein kan rase ut. Hjelmer kan lånes på BOT-kontoret. Informer om dette i turbeskrivelsen og ved kontakt i forkant av turen. Gå i "sikk-sakk" opp og ned for å minimere sannsynlighet for at deltakere treffes av utløst stein. Informer deltakerne om å rope "Stein!" dersom stein løses ut.</p>
<p>Væroverraskelser</p> <p>Herunder endring av vind/sikt/føre og evne til å ta seg fram.</p>	<p>Direktenummer til værtjenesten er 75 53 72 80. Klær og nødvendig utstyr medbringes for å kunne stå i mot været, herunder vindsekk, liggeunderlag, sovepose, aluminiumsfolie og spade. Informer deltakerne om nødvendig utstyr i turbeskrivelsen og evt. i samtaler i forkant av turen. Alle deltakere bør ha med storm/slalåmbriller på vinterturer på fjellet. Litt reserveproviant og drikkevann bør alltid være tilgjengelig. Medbring mobiltelefon/satellitttelefon for å kunne varsle hvis gruppen fanges av værforholdene. Tiltak ellers som for tap av geografisk posisjon.</p>
<p>Alvorlig helsesvikt/skade hos deltaker</p> <p>Hjertesvikt, slag, besvimelse, sjokk, sykdom, forgiftning, hode- nakke-rygg, pustebesvær, epilepsi</p>	<p>Medbring mobiltelefon/satellitt-tlf for å kunne innhente råd fra helsepersonell / iverksette redningsaksjon. HLR og annen førstehjelp før turen bør repeteres. Turleder setter seg inn i "Rutiner ved ulykke" som ligger på www.bot.no/turleder Legg en egen plan/tenk gjennom på forhånd hvordan en eventuell skade hos deltaker skal håndteres. Undersøk om deltakere har relevant kompetanse. Varsle hele gruppen med en gang og stans alt annet. Fordel oppgaver på deltakere – tenk: Hvile, Varme, Mat. Vanlig førstehjelp og pasientbehandling inntil helsepersonell kan overta.</p>
<p>Trafikkulykke</p> <p>Bilulykke, sykkelulykker, fotgjengerulykker, kryssing av vei og jernbane.</p>	<p>Instruer/informer deltakerne før gruppen ankommer vei/jernbane. Pålegge bruk av refleks/ lys ved opphold/marsj langs vei i mørket. Bilkjøring, spesielt etter fjellturer, kan være risikofyllt, men er fullt og helt den enkelte sjåførs ansvar. Turleder kan gi oppfordring om pauser.</p>
<p>Deltaker / deler av gruppen på avveie</p>	<p>Hold alminnelig kontroll med gruppa. Minst to turledere, en har kontroll på fortroppen og en har kontroll på baktroppen. Ved behov, bruk en deltaker på turen til hjelp. Avtaler kan gjøres mellom turleder og deltaker(e) om at en eller flere returnerer til sivilisasjonen. Klare avtaler om møteplass kan også inngås med deltakere som ønsker å gå i fortropp dersom sikt og terreng forsvarliggjør gruppesplitt. Hold gruppen samlet når vær og terreng tilsier det. Informer deltakerne om rutevalg, tenkte stopp og</p>

	pauser.
Ulykke med båt, kano eller kajakk	Sørg for at sjøvettsreglene følges, herunder bruk sikkerhetsutstyret. Send på land de som ikke følger reglene.
Alminnelige skader Kutt/risp/sår, slagskade, brudd, overtråkk, gnagsår	Repetér førstehjelp før turen. Medbring førstehjelpsutstyr og mobiltelefon / satelittelefon.
Solbrent deltaker	Forebygges gjennom turbeskrivelse eller påminnelse om solkrem i forkant av turen. Minn deltakerne på bruk av solkrem underveis.
Snøblind deltaker	Forebygges gjennom turbeskrivelse eller påminnelse om solbriller i forkant av turen. Minn deltakerne på bruk av solbriller underveis.
Nedkjøling og forfrysninger	Sjekk info om hypotermi (nedkjøling) på www.bot.no/turleder før turen. Følg med deltakerne og treff tiltak etter behov.
Vannmangel/ Uttørring/heteslag	Arranger drikkepauser. Opplys om det blir lenge til neste mulighet til å fylle vann. Følg med deltakerne og instruer etter behov.
Insektsplager (betydelige)	Forebygges gjennom turbeskrivelse og påminnelse om insektmiddel i forkant av turen.
Bitt av flått Svært liten men dog økende risiko i Salten.	Bruk evt. insektmidler i kystområder og dekk bar hud i områder der man vet det er flått. Undersøk hverandre for flått på hud/klær i disse områdene. Fjern flått med en gang ved å vri eller trekke ut dyret ved grep så nært flåttens hode som mulig. Desinfiser såret med sårvask/antibiotikaholdig sårsalve. Be den som er bitt om å følge med på borreliosesyntomer (hud, hjerte, ledd, nervesystem). Regel ved symptomer: kontakt lege!
Deltaker i psykisk ubalanse	Hvis alvorlig, tilkall hjelp eller organiser slik at turlleder 2 (eller andre egnede som frivillig tilbyr seg) returnerer med den aktuelle deltaker til sivilisasjonen. Alternativt avbryt turen!
Aggressive dyr	Unngå/omgå dyr hvis mulig.

Oppsummering turlederne: Turledere forutsettes å bruke www.bot.no/turleder: Sjekklistene for sommerturledere og vinterturledere, Rutiner ved ulykke, samt DNTs turlederhåndbok for egne forberedelser.

Alvorlige ulykker skjer ofte som en kombinasjon av flere enkeltstående risikomomenter. Risikovurderingen er ment å være et hjelpemiddel til turledere for å være i forkant ved å tenke gjennom ulike scenarier på forhånd!

Å forebygge ulykker og skader er en viktig del av turplanleggingen. Turledernes forebyggende sikkerhetsarbeid begynner med en vurdering av hva som ligger av farepotensial i miljøet og i aktiviteten relatert til den gruppen man skal ha med seg på tur. Ha dette med i tankene når den detaljerte turbeskrivelsen lages. Bruk gjerne del 2 av risikovurderingen, turlederhåndboka og BOTs turlederretningslinjer som hjelpemidler.

Risikovurdering på DNT sine sider bør fylles ut like før turen finner sted for å kunne omfatte mest mulig oppdatert informasjon (f.eks. rådende vær, snø- og isforhold, skredvarsel og lignende). Denne vil hjelpe turlederen med å gi et bilde av hva som kan skje og anledning til å tenke gjennom hvilke tiltak som kan iverksettes for både å redusere sannsynligheten av at ulykker/skader inntreffer og også minske konsekvensene dersom en ulykke likevel skulle skje.

Eksempel på hvordan risikovurdering til de enkelte turene fylles ut på de neste sidene.

Sherpa

Skjul menyen

- Dashboard
- Foreninger og turgrupper
- Hytter
- SjekkUT
- Turforslag og ruter
- Nettsteder
- Aktiviteter**
- Eksporter
- Publikasjoner
- Medlemmer og brukere
- Turledere og instruktører

Risiko

Over

Hva er de

Aktiv

Risiko

Risikovurdering

Se risiko

Vinter

Deltaker

Liten

Turle

Liten s

Fallu

Fall

◀ Gå tilbake til oversikten

Fyll ut standardskjema

Hva slags type tur er dette?

Sommer **Vinter**

Gjør en vurdering av risikomomentene som er listet opp under.

Deltaker / deler av gruppen på avveie

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Liten sannsynlighet på en slik "markatur".

Tiltak for å redusere risiko

- Alminnelig kontroll med gruppa.
- Ved familieturer, orienter deltakerne om at foresatte har ansvar for egne barn.
- Avtaler kan gjøres mellom turleder og deltaker(e) om at en eller flere returnerer til sivilisasjonen. Klare avtaler om møteplass kan også inngås med deltakere som ønsker å gå i fortropp dersom sikt og terreng forsvarliggjør gruppesplitt.
- Hold gruppen samlet når vær og terreng tilsier det. Informer deltakerne om rutevalg, tenkte stopp og pauser.
- Ved utsatte turer, terreng og vær ha kontroll med gruppen både foran og bakerst.

Fallulykker

Fall fra topper, skrenter, stup, skavler etc. Med eller uten glatt underlag.

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Tiltak for å redusere risiko

- God lokalkjennskap og ruteplanlegging. En turleder følger alltid med på kartet og vet hvor man er.

Bodø og Omegns Turistforenings risikovurdering for turvirksomheten – januar 2018

Side 14

Sherpa

Skjul menyen

- Dashboard
- Foreninger og turgrupper
- Hytter
- SjekkUT
- Turforslag og ruter
- Nettsteder
- Aktiviteter**
- Eksporter
- Publikasjoner
- Medlemmer og brukere
- Turledere og instruktører

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

- på kartet og vet hvor man er.
- Instruer deltakerne før de ankommer områder/steder der opptreden har betydning.
- Unngå farer/snu hvis fallrisikoen blir for stor. Hold gruppen samlet når dårlig/ingen sikt kombineres med bratt terreng eller område med mye snøskavler.
- Ved klatring- eller brevandring, der sikkerhetskjeden med tau inkluderes må det benyttes NF-godkjente instruktører.

Hypotermi og forfrysninger

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Tiltak for å redusere risiko

- Viktig med god informasjon om bekledning og utrustning til turen, både i forkant og underveis.
- Følg med deltakerne og treff tiltak etter behov. Turleder har alltid medvindsekk for evt. ly/ innpakning.

Illebefinnende hos deltaker

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Tiltak for å redusere risiko

- Undersøk om deltakere har spesielle sykdommer eller skader.
- Finnes medisinsk kompetanse i gruppen?

Snøskred

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Tiltak for å redusere risiko

- Alle turer på vinteren bør på generelt basis vurderes ut i fra et skredfare perspektiv, når turen settes opp.
- Skredfare skal vurderes før turen starter av turleder, og løpende underveis. Avlys eller snu heller enn å gå inn i et skredfarlig terreng; tvil er nok.
- Ruten planlegges rundt / vekk fra skredfarlige områder.
- Kontakt om mulig fjellfolk og andre som har god historikk på skred i området.
- Følg rygg - vær trygg, unngå hellinger på over ca 30 grader.
- Turleder må alltid ha med spade og sondestang på turen.
- På topturer i skredutsatt terreng bør også skredsøkere benyttes.

Solbrent / Snøblind deltaker

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Tiltak for å redusere risiko

- Forebygges gjennom turbeskrivelse, påminnelse om solfaktor og solbriller i forkant av turen.
- Minn deltakerne på bruk av solfaktor underveis.
- Smertestillende tablett kan gis.

Sherpa

Skjul menyen

- Dashboard
- Foreninger og turgrupper
- Hytter
- SjekkUT
- Turforslag og ruter
- Nettsteder
- Aktiviteter**
- Eksporter
- Publikasjoner
- Medlemmer og brukere
- Turledere og instruktører

Risik

Ove

Hva er de

Aktiv

Risikov

Risikovu

Se risiko

Vinte

Delta

Sanns

Liten

Turlec

Ingen k

Fallu

Fall fra

Sanns

Liten

Turlec

Tap av kontroll med geografisk posisjon/Feilet orientering

Herunder situasjoner med dårlig vær/mørke/redusert sikt

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Tiltak for å redusere risiko

- Turleder bør normalt være godt kjent langs ruten/i terrenget som turen går i og ha en tilfredsstillende kompetanse på orientering i forhold til utfordringene i aktuelt turområde.
- Merk terrengfarer og utfordrende strekninger på eget kart i forkant. Gjerne orienter/diskuter dette med deltakerne.
- Kart, kompass, kartmappe og evt. GPS og hodelykt medbringes.
- Kompassmarsj og evt. GPS-marsj er forberedt.
- Repeter nødbivuakk.
- Husk reservebatterier til alt elektrisk.

Turdeltaker(e) misforstår turens utfordringer / takler ikke turen.

Sannsynlighet

Ikke aktuelt

Liten

Stor

Turleders vurdering

Tiltak for å redusere risiko

- Turens utfordringer beskrives nøye i turbeskrivelsen (avstand, høydeforskjeller, gangtid, klima etc.).
- Det er viktig med gode beskrivelser for krav til form, utstyr, ferdigheter og erfaringsnivå. Noen medlemsforeninger vil også foreta en personlig kontakt med deltakerne ved overnattingsturer og andre krevende turer. Dette er ikke noe krav.
- Awis deltakere som antas å ikke kunne takle turen, enten det er pga manglende erfaring, fysisk form eller mangelfullt utstyr. Dette må også vurderes av turledere ved turstart.

Oppsummering - Turleders vurdering

Flere momenter, kommentarer eller lignende kan noteres her:

Turleders vurdering

◀ Lagre og lukk

Lagre

Tøm skjemaet